

Сайтът desebg.com публикува интервю с проф. **Евелина Келбечева**, историк от Американския университет в България. Тя беше любезна да отговори на въпросите на журналиста Христо Христов, свързани с [първата реч на новия президент Румен Радев](#), след клетвата, която положи на 19 януари 2017 г. в парламента. В речта си той засегна и темата за близкото минало, което не посмя да определи като тоталитарно комунистическо. Проф. Келбечева е автор на гражданската петиция от 2014 г. за необходимостта от изучаването на комунистическия режим в училище, един от най-активните историци по проблема с изясняването на обективната истина за тоталитарната диктатура на БКП, гост-лектор в престижни университети по цял свят. Член е на Управителния съвет на фондация „Истина и памет“, основана в подкрепа на преосмислянето на тоталитарния период в България и събирането на информацията за репресиите и жертвите на комунистическия режим.

Проф. Келбечева, как ще коментирате думите на новия президент в първата му реч, който се обяви против битките за близкото миналото, защото тези битки раждали фалшиви герои и който смята, че „бизнесът с миналото е част от безпътицата“?

– Реч на президент, който стъпва в длъжност и в прав текст казва, че не е нужно да водим битки за миналото и говори за „бизнес с миналото“ е абсурдна и неприемлива позиция не само от гледна точка на историческия процес, но и от устоите на гражданското общество. „Бизнесът с миналото“ е стратегия на БСП. За демократите битката за истината за тоталитарното минало е въпрос на морал. България е единствената страна, в която не се състоя окончателно разделяне с тоталитарния

Написано от Христо Христов
Петък, 20 Януари 2017 11:50

комунистически режим, нито като политически консенсус, нито като медийно покриване, нито като знание, което да влезе в учебниците по история, нито като катарзис за цялото общество.

Това ужасно изкриви съвременното разбиране на българския гражданин не само за характера на режима в периода 1944-1989 г., но и за гражданските права и свободи, и поведение на сегашните поколения. Цялата фалшификация на комунистическото минало, върху което стои легитимността на прекръстената за една нощ от Българската комунистическа партия на Българска социалистическа партия е една язва, която не позволи на българското общество и граждани да имат една, както национална, така и европейска равностметка за времето, в което живеят.

Направи впечатление, че в първата си реч новият президент се впусна в подробно описание и констатации за прехода, които ги знаем, но никъде с нито една дума той не подчерта, че този преход е преход от една напълно фалирала идеологически, икономически и морално тоталитарна комунистическа система към демократично общество. Не беше упоменато нито с дума, че при разпада си тоталитарният режим оказва изключително задържачо и негативно влияние върху обществото и процесите в България продължи през целия преход. Може ли да се твърди, че новият президент е предпочел да заобиколи тази тема?

– Разбира се. Всяка дума в тази програмна, първа реч на новия президент е послание към българския народ. Мисля, че тази част, в която той заема позиция към близкото минало не е случайна. С нея се продължава тактиката и стратегията на най-реакционните части на социалистическата партия и нейните идеолози, които се страхуват като дявол от тамян българското общество да знае обективната истина за това какво представлява тази партия. За това колко е безродна тя, как е била на издръжка на съветска Русия, а след това на СССР, какви престъпления бяха извършени по време на нейното тоталитарно управление спрямо собствения си народ. За мен това е неприемливо послание от президента Румен Радев, за когото досега ни обяснявах как бил непартиен, не служил на никаква идеология, че бил професионалист, че бил издигнат не от БСП, а от инициативен комитет и т.н.

Както виждаме от първата му реч това е човек, който не поема гражданската и моралната отговорност. Човек, който не оценява тежките последици на тоталитарното минало и който не желае да говори за престъпленията на комунистическия режим, а ни призовава да ги забравим. Аз не само се притеснявам от факта, че България е на

Написано от Христо Христов
Петък, 20 Януари 2017 11:50

последно място по икономическо развитие в Европейския съюз, но и че самосъзнанието и саморефлексията на българските граждани спрямо тяхната най-дълбока идентичност – отношението към история и оценката към най-близкото минало, не е тази, която отговаря на критериите за обективност и адекватна оценка.

Преди няколко години изследване на „Алфа Рисърч“ показва, че близо 60% от анкетирания одобряват комунистическия режим, което е абсурдно и много тревожно. Не бихме могли да бъдем една истински европейско и отворено към света общество, ако нямаме собствено разбиране през това какво сме минали и как е била фалшифицирана историята в продължение на 45 години. За жалост имаме индикацията, че през прехода не успяхме да се справим с този проблем и поради голямата съпротива и неотминалото влияние на представителите на тоталитарния режим във всички държавни и обществени сфери.

За хората, които следим и анализираме тези процеси, е ясно, че една от опорните точки на всички производни на комунистическия елит днес е чрез незнание в комбинация с пропагандно помпане на носталгия по „социализма“ системно да се зомбира и замърсява съзнанието на новите поколения български граждани и да се замъгляват погледа на обществото за истината за комунистическия режим и неговия тоталитарен и репресивен характер.

– Нека припомним, че само [предлагането на два пъти от Тодор Живков България да стане 16-та република](#) на Съветския съюз говори достатъчно за това какъв елит на безродници и национални предатели ни управляваше и кой елит е защитаван от новия президент.

Да, но сме свидетели и на това какъв щит от „Позитано“ 20 са изградили около новия държавен глава. Лидерът на БСП Корнелия Нинова вчера, сред речта му, каза за него еуфорично: „Румен Радев – много българин!“

– Съмнявам се какъв българин може да бъде един президент, който фактически оневинява политиката на комунистическия елит, предложил и подготвил преминаването на България като 16-та република на СССР. Няма как да не направи впечатление, че това, което чуваме от новия президент Румен Радев е в унисон с ресталинизацията,

Написано от Христо Христов
Петък, 20 Януари 2017 11:50

която президентът Владимир Путин наложи в Русия, където вече е забранено да се говори истината за Сталин и всички престъпления към човечеството, които той е извършил.

Не знам дали новият държавен глава си дава сметка, че изразената от него позиция е реставрация и голямо отстъпление от цялото европейско и българското законодателство по отношение на оценката на тоталитарните комунистически режими в Централна и Източна Европа. Имам предвид [декларацията „Европейската съвест и комунизмът”](#) от 2008 г. на инициативата на чешкия президент Вацлав Хавел, ратифицирана от Европейския парламент, а след това и от българския парламент през 2009 г. Сигналът е ясен – ние се връщаме назад и вървим на Изток, като фактически заличаваме европейската си ориентация и чрез отношението си към миналото.

Позиция на президента Румен Радев контрастира с досегашната политика на президента Росен Плевнелиев, който имаше ясна и категорична позиция и оценка и призоваваше неколkokратно изпълнителната и законодателната власти да приемат изучаването на тоталитарното минало по адекватен начин в училище.

– Точно така. Това също прави ярко впечатление. Президентът Плевнелиев направи, бих казала, един джентълменски жест да говори за приемственост и приоритети в българската държава. Припомням на колко високо ниво беше обсъждани и дискутирани проблемите за тоталитарното минало по време на неговия мандат. Самият той се ангажира в редица инициативи и почитане на паметта на жертвите на комунизма и посещения на такива знакови места като концлагера „Белене”.

Само ще посоча една от неговите последни инициативи – посещението на президента на Германия Йоаким Гаук през 2016 г. в България. Основното послание на германския държавен глава беше подкрепата му на позицията на Плевнелиев за необходимостта от разчистване буквално на сметките с миналото – въпросите на оценка, на образование и на поставяне на място на лицата, свързани с репресивния режим и тяхното участие във властта по време на прехода, характерен с доминацията на агенти на Държавна сигурност на всички нива в държавата и в обществени и частни институции.

Написано от Христо Христов
Петък, 20 Януари 2017 11:50

Мислите ли, че тези неслучайно произнесени думи за „близкото минало”, зад които се крие отказът на новия президент Румен Радев да говори и оцени пораженията от тоталитарния комунистически режим няма да предизвикат ефектът на бумеранга? Будното гражданско общество е особено чувствително по този проблем и сега с казаното от новия президент още повече ще се активизира.

– Много съм разтревожена, че усилията, които бяха направени от редица представители на гражданското общество и една част от професионалистите ще бъдат отново блокирани чрез новия президент. Сега виждаме, че се заема едно поредно поведение на камилски птици, демонстрирано на най-високо държавно ниво, само и само да се оправдаят престъпленията на комунистическия елит.

Същевременно позицията на новия държавен глава в съвременните условия на либерална демокрация не задължава никого. Малкото, но силни професионални гласове на историци, на журналисти, изследователи и анализатори няма да бъдат спрени или заглушени. Така че тази битка, която водим, колкото и да не му се иска на г-н Радев, тя ще бъде продължена. Силно се надявам, че българският гражданин има нужда от тази истинска своя история, преживявана и днес, която аз наричам минало несвършващо, за да бъде добре ориентиран в приоритетите на днешния ден и в качествата и позициите на тези, които го управляват.